

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 23357
Tarih : 01.01.2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname de Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifim gerekçeleriyle birlikte ekte sunulmuştur.

Serpil KEMALBAY PEKGÖZEGÜ

İzmir Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler	
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe	
Tarih:	06 Ocak 2023	Esas No: 2/4812

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
0 5 Ocak 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
0 5 Ocak 2023
No : 1148871

GENEL GEREKÇE

Sosyal güvenlik mevzuatında çalışanlar aleyhine en ciddi hak gasplarından ilki 08.09.1999 yılında bir diğeri ise 2008 yılında gerçekleşmiştir. SGK mevzuatı 1999 tarihinde değiştirilmeden önce emeklilik şartları kadınlar için 20 yıl sigortalılık süresi ve 5000 gün iken ve emeklilikte yaşa bağlı şart aranmıyorken, 4447 sayılı kanun ile sigortalılık hizmet süresi ve prim ödeme gün sayısının yanına bir de yaş şartı eklenmiştir. Tüm dünyada geçerli olan hukuk ilkesi gereğince “aleyhte çıkan bir kanunun geriye doğru işletilemez” ilkesi mevcut iken bu yasa geriye doğru işletilerek kadınların kademeli olarak 58, erkeklerin kademeli olarak 60 yaşında emekli olması hükme bağlanmış ve bugün EYT olarak adlandırılan milyonlarca emekçi çalışanın hakkı yenmiştir. Hukukun temel kurallarından olan “kazanılmış hak ilkesi” dahi gözetilmeden SSK’lı, Bağ-Kur’lu veya Emekli Sandığına tabi tüm sigortalılara ayırım yapılmaksızın yaş engeli konularak milyonlarca çalışanın kazanılmış hakları gasp edilmiştir. Ayrıca; emeklilikte yaşa takılan sigortalılar, prim ödeme gün sayısı ve sigortalılık süresini doldurup yaşı bekledikleri sürede çalışmaya devam etmeleri halinde ücretlerinden malullük, yaşlılık ve ölüm sigorta primleri kesilmeye devam edilmiştir.

EYT’lilerin kazanılmış haklarının verilmemesi yoksulluğu ve işsizliği büyüttüğü gibi, genel olarak emeklileri bir yük olarak gören anlayış ve politikalar sebebiyle de EYT’li bir çok yurttaşımız hak kayıplarına maruz kalmış, geçinemez duruma gelmiştir.

Gerek 1999 ve gerekse 2008 yılında yapılan düzenlemelerle emekli aylıklarının hesaplanmasında emekliler aleyhine değişiklikler yapılarak güncelleme katsayıları ve aylık bağlama oranları (ABO) ve emekli aylıklarının alt sınırı düşürülmüştür. 2008 yılında kanun değişikliği öncesinde emekli aylığı hesaplaması yapılırken sigortalının prim ödemelerine ek olarak enflasyon ve büyüme oranları da hesaba dahil edilirken 2008 değişikliği ile refah payı yalnızca ve yalnızca 1/3 oranın hesaba dahil edilmektedir. Kısaca, emekli aylıklarının milli gelir artışından alacağı pay %100’den %30’a düşürülmüştür.

Öte yandan, son dönemlerde açıklanan EYT çalışmasının kapalı kapılar ardında sürmesi, EYT konusunda çalışan sendika ve STK’lerin sürece dahil edilmemesi, demokratik katılım mekanizmasının işletilmemesi ve Çalışma Bakanı’nın yaptığı açıklamalar doğrultusunda milyonlarca EYT’li için en önemli tehlike düşük emekli aylığı bağlanmasıdır. Halen çalışan EYT’liler emekli olduklarında şu anki ücretlerinden çok daha düşük emekli aylıkları alacaklardır.

EYT'lilere yeni sisteme göre emekli aylığı bağlanması durumunda EYT'lilerin ciddi hak kaybına uğrayacakları, emekli aylıklarının asgari ücretin çok altında kalacağı ve büyük bir bölümünün yoksul emekli olarak çalışmaya devam etmek veya yeni iş aramak zorunda kalacakları açıktır. Bu nedenle EYT sorunu çözülürken emekli aylığı bağlama sistemine ilişkin adaletsizlik de giderilmelidir. 08.09.1999 öncesi sigortalı olanların (EYT) emekliliği hak edişi önceki sisteme göre düzenlenerek emekli aylık hesapları da aynı şekilde önceki sisteme göre yapılmalıdır.

EYT'nin görünmeyen bir yüzü de resen emeklilik tehlikesidir. 2017 yılında çıkarılan 696 sayılı KHK ile kamuda kadroya alınan taşeron işçiler için zorunlu hale getirilmiştir. Bu durum bu işçiler için büyük gelir kaybı anlamına gelecektir. Bu nedenle EYT düzenlemesi yapılırken 696 sayılı KHK ile getirilen resen emeklilik düzenlemesi de kaldırılmalıdır.

Diğer taraftan, 8 Eylül 1999 tarihinden önce çıraklık ve stajyerlik yapanlar EYT sorununun mağdurlarındandır. EYT düzenlemesinde; 8 Eylül 1999 tarihi öncesinde çıraklık ve stajyerlik yapan yurttaşlarımızın çıraklık veya stajyerliğe başlama tarihinin işe başlama tarihi olarak sayılması ile 8 Eylül 1999 tarihinden önce çıraklık ve stajyerlik yapan yaklaşık 1 buçuk milyon yurttaşımızın ağır biçimde mağdur edilmesi önlenecektir.

Emeklileri yük gören anlayış terk edilerek sadece EYT'lilere yönelik değil, alınan siyasi kararlarla katsayılarla oynanması, farklı statüler tayin edilmesi, vergi dilimi uygulaması vb. örneklerde olduğu gibi genel olarak emeklilerin kazanımlarına yönelik haklar geriletilmiştir. Ücretleri açlık sınırının yarısına ulaşamayan milyonlarca emekli bulunmaktadır. Dar gelirli vuran vergi dilimleri uygulaması, asgari ücretin dahi altına düşen emeklilik maaşı gerçeği, prim gün sayısı arttıkça azalan emeklilik ücreti gibi emekliler aleyhine politikalar gelir dağılımı eşitsizliklerini de baltalamaktadır. Bu nedenle emeklilerin haklarında iyileşmeye giden politikalar hayata geçirmeye ihtiyaç vardır.

Hükümetlerin görevi; herkese iş, aş, güvenceli gelecek sağlamak, kayıtsız çalışmayı önlemek, emeklilerin hakkını korumak yaşam standartlarını yükseltmek ve sosyal güvenlik koşullarını iyileştirmek olmalıdır. Unutmamak gerekir ki emeklilik bir haktır ve bu hakların kullanılmasını sağlamak da ülkeyi yönetenlerin görevidir.

Taraflarla müzakere edilmeyen, sosyal diyalog mekanizmaları işletmeden oluşturulacak formüllerin sorunu çözmek yerine yeni sorunları da beraberinde getirmesi muhtemeldir.

8.9.1999 öncesi için yaş koşulu olmaksızın bir düzenleme yapılması gerekir. Ancak bu düzenlemeye paralel olarak 8.9.1999 sonrası için de yeni bir geçiş ve yaş düzenlemesi yapılmalıdır. 8.9.1999 ve öncesi işe girenlerin 20-25 yıl çalışarak emekli olması söz konusu iken 9.9.1999 ve sonrasında işe girenler 40-42 yıl çalışarak emekli olmak söz konusu olacaktır.

Bir gün farkla iŖe giren bir kadın iŖçi 20 yıl, bir gün sonra iŖe giren bir erkek iŖçi 17 yıl sonra emekli olabilecektir. Bu adil, makul ve ölçülü değildir. Böyle bir düzenleme Anayasasının eŖitlik ilkesine aykırı olacaktır.

Teklifimizle, prim günü ve hizmet süresini tamamlamıŖ ve yaŖının dolmasını beklemek zorunda olan emeklilikte yaŖa takılanların karŖı karŖıya kaldığı ayrımcılık, adaletsizlik ve hukuksuzluğun ortadan kaldırılarak tüm emekliler arasında hak ve yükümlülükte hukuksal eŖitlięin sağlanması, alt iŖverene bağlı iŖ yerlerinde iŖ szleŖmesi ile alıŖırken kamuya geçen alıŖanların kendi iradeleri dıŖında emekli edilmelerine sebep olan düzenlemenin ortadan kaldırılması, 8 Eylül 1999 tarihinden önce ıraklık ve stajyerlik yapanlar için, “ıraklık veya stajyerliğe baŖlama tarihinin iŖe baŖlama tarihi olarak sayılması ile EYT’de adil bir çözüm için yaŖ koŖulunun olmaması, aylıkların eski sisteme göre bağlanması ve 1999 sonrası iŖe girenler için de adil bir geiŖ takvimi oluŖturulması amaçlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Emeklilere 3denen refah payının hesaplanmasında ki oran %30'dan %100'e 4ıkarılması ama4lanmıştır.

MADDE 2- Madde teklifi ile emekli aylıklarının bağlanma oranını 2008 yılı 3ncesinde olduğu %70 d3zeyine y3kseltilmesi ama4lanmıştır.

MADDE 3 - Madde teklifi ile 8 Eyl3l 1999 tarihi 3ncesinde 4ıraklık ve stajyerlik yapan yurttaşlarımız 4ıraklık veya stajyerliğe başlama tarihinin işe başlama tarihi olarak sayılması; 8 Eyl3l 1999 tarihinden 3nce 4ıraklık ve stajyerlik yapan yaklaşık 1 bu4uk milyon yurttaşımızın ağır bi4imde mağdur edilmesinin 3nlenmesi ama4lanmıştır.

MADDE 4- Madde teklifi ile emekli aylıklarının alt sınırının asgari 3cretin net tutarın olarak belirlenmesi ama4lanmıştır.

MADDE 5- Madde teklifi ile 09.09.1999 tarihinden 3nce sigortalı olan ve bu maddenin y3r3rl3ęe girdiği tarihte bu Kanuna ve m3lga sosyal g3venlik kanunlarına g3re emeklilik i4in gereken sigortalılık s3resi, hizmet s3resi ve prim g3n sayısı koşullarını sağlayanların yaş koşulu aranmaksızın emekliliğe hak kazanması ama4lanmıştır.

MADDE 5- Madde teklifi ile 9/9/1999 ile 1/1/2035 tarihleri arasında (bu tarihler dâhil) sigorta başlangıcı olanların, emekliliğe hak kazanacakları yaş koşullarını yeniden d3zenlemesi; 09.09.1999 tarihi 3ncesi ile sonrası arasında emeklilik hakkının kazanılması sırasında doğacak eşitsizliğin azaltılması ama4lanmıştır.

MADDE 6- Madde teklifi ile, kamu kurum ve kuruluşlarında alt işveren işçisi olarak 4alışanların s3rekli işçi kadrosunda istihdam edilmeleri durumunda resen emekli edilebildikleri d3zenlemenin kaldırılması ama4lanmıştır.

MADDE 7- Y3r3rl3k maddesidir.

MADDE 8- Y3r3tme maddesidir.

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (29) numaralı bendinde yer alan "sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla gelişme hızının % 30'unun" ibaresi "sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla gelişme hızının %100'ünün" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2- 5510 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Aylık bağlama oranı %70'tir. Aylık bağlama oranı, prim ödeme gün sayısı 9000 günden fazla olanlar hakkında, söz konusu süreyi aşan her 360 gün için %2 eklenerek hesaplanır. Bu hesaplamada 360 günden eksik süreler orantılı olarak dikkate alınır. Ancak herhâlde aylık bağlama oranı %90'ı geçemez."

MADDE 3- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 41 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent ile maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"k) 3308 sayılı Kanun kapsamında çıraklık yapanlar ile meslek liselerindeki eğitim öğretimleri ya da yükseköğrenimleri sırasında staj yapanların çıraklık ve staj süreleri,"

"Ayrıca birinci fıkranın (k) bendinde geçen sürelerin borçlanılması durumunda çıraklık veya stajın başladığı tarih, sigorta başlangıç tarihi sayılır."

MADDE 4- 5510 sayılı Kanunun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan "3.500 Türk lirasından" ibaresi "asgari ücretin net tutarından" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

"GEÇİCİ MADDE 70-08.09.1999 tarihi öncesi sigortalı olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte bu Kanun ile mülga sosyal güvenlik kanunları hükümlerine göre, emeklilik için gereken sigortalılık süresi, hizmet süresi ve prim gün sayısı koşulunu sağlayıp yaş koşulunu sağlamayanlardan, bu maddenin yayımı tarihinden itibaren 3 ay içinde Kuruma yazılı olarak başvuranlara yaşlılık aylığı bağlanır. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurum tarafından belirlenir."

Sigortalılık başlangıç tarihi 8/9/1999 tarihinden sonra olmakla birlikte, askerlik, yurt dışı hizmet ve doğum borçlanması süreleri geriye yürütüldüğünde sigortalılık başlangıç süreleri 8/9/1999 tarihi öncesine denk gelen sigortalılar da birinci fıkra hükümlerinden yararlandırılır.

MADDE 6- 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının dördüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 7- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8- Bu Kanun Hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.